

דף י

יב. א. אלו הלכות והנהגות בעניני תפילה מוזכרות בסוגיא?

ב. מתי נקרא 'תחילת דין'? עד מתי יושבים בדין?

ג. בית המרחץ — מה דינו לענין דברים שבקדושה?

א. מבואר בגמרא שהתרת החגור לפני האכילה, נחשבת כהתחלת אכילה לענין שאינו מפסיק כדי להתפלל. והקשה רב ששת, יעמוד ויתפלל בלי החגור? והשיבו: משום שנאמר הכון לקראת אלקיך ישראל. וכתבו ראשונים, מכאן משמע שצריך לאזור חלציו בשעת התפלה. ואולם במחזור ויטרי כתב, דוקא בימיהם שלא לבשו מכנסים, היו צריכים חגור להפסיק בין הלב לערוה, אבל עתה אין צריך. (ויש לדקדק כדעה ראשונה מלשון רש"י).

וכתבו הפוסקים שממדת חסידות לאזור חגור מיוחד בשעת התפלה. ויש שנהגו כן רק לאחר

הנישואין (ע' יגדיל תורה לה).

רבא בר רב הונא היה לובש אנפילאות חשובות ברגליו לתפלה, משום הכון. (מכאן יש להוכיח שאין להתפלל יחף אלא בתשעה באב וביום הכפורים. תוס'). רבא היה משליך אדרתו מעליו בתפלה, ופוכר ידיו (= משלכם ותובקם, ככפותים. ראה פרטים ומנהגים שונים בענין פריכת הידים ופרישתם למעלה בעת התפילה, במובא בספר 'מגדים חדשים' כאן) ומתפלל — שלא ייראה כחשוב אלא כעבד העומד לפני אדונו. רב כהנא, בשעה שהעולם נתון בצער, היה משליך גלימתו ופוכר ידיו, ובשעת שלום היה לובש ומתכסה ומתעטף. רבא ראה את רב המנונא שהיה מאריך בתפילתו, אמר: מניחים חיי עולם (-התורה) ועוסקים בחיי שעה. והוא סבר, זמן תפלה לחוד וזמן תורה לחוד.

ר' ירמיה היה יושב לפני ר' זירא והתאחר הזמן, היה ר' ירמיה ממהר לעמוד לתפילה, קרא עליו ר' זירא מסיר אינו משמוע תורה — גם תפלתו תועבה. (ומדובר שלא היתה השעה עוברת. או שמא הואיל שתורתו אומנותו, אין לו להפסיק לתפילה כלל. תוס' להלן יא. וע' ב'חדושי הר"ן' שם).

אמר רב אדא בר אהבה: מתפלל אדם תפלתו בבית המרחץ. והעמידו דבריו בבית המרחץ חדש, שלא השתמשו בו עדיין. (אכן במקום אחר נסתפקו בגמרא בשאלה זו, שמא יש זימון לבית המרחץ. ויש שמוחקים אותו מן הספרים. עפ"י תוס'. ומסקנת ההלכה להיתר).

ב. תחילת דין — משיתעטפו הדיינים. ואם הדיינים כבר עסוקים בדין קודם — משעה שיפתחו בעלי דינים בדבריהם.

עד אימתי יושבים בדין — אמר רב ששת: עד זמן סעודה. (... אשריך ארץ שמלכך (הדיין) בן חורים ושריך בעת יאכלו, בגבורה (של תורה) ולא בשתי (בשתייה של יין). וזמן סעודה לתלמידי חכמים בשעה ששית של היום. (וכן פסק הרמב"ם, שבית דין יושב עד סוף שעה ששית. וע"ע מהרש"א ושפ"א). [ופרשו את הכתוב במשה ויעמד העם על משה מן הבקר עד הערב שלא כפשוטו, אלא כל דיין שדן דין אמת לאמתו אפילו שעה אחת, נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, שכתוב שם 'בקר' ו'ערב'. וכן אמר רב חייא בר רב מדפתי לרב חסדא ורבה בר רב הונא שהיו יושבים בדין כל היום וחלש לבם מכך — אינכם צריכים לישב אלא עד זמן סעודה].

ג. בחדר החיצון של בית המרחץ, מקום בני אדם עומדים לבושים, (לסיים לבישתם ולנוח) — יש שם